

” Нанівський Р., Жукова А., Сергієнко Т. Методичні засади організації та проведення інтенсивного курсу з вивчення іноземної мови у військових закладах вищої освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2026. Том 14, № 1. С. 97-105. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i1-013>.

Nanivsky R., Zhukova A., Serhienko T. Metodichni zasady orhanizatsii ta provedennia intensyvnoho kursu z vyvchennia inozemnoi movy u viiskovykh zakladakh vyshchoi osvity [Methodological basis for organizing and conducting an intensive course in foreign language learning at military institutions of higher education]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2026. Vol. 14, No 1. S. 97-105. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i1-013>.

УДК 378.147:811.111:355.23

DOI: 10.31110/2616-650X-vol14i1-013

Роман НАНІВСЬКИЙ¹, Анна ЖУКОВА², Тетяна СЕРГІЄНКО³

¹⁻³ Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Україна

¹ <https://orcid.org/0000-0001-6504-1178>,
kr.stil.2025@gmail.com

² <https://orcid.org/0000-0002-7292-1605>,
annetta000@gmail.com

³ <https://orcid.org/0000-0001-5680-994X>,
tanyasergh@gmail.com

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕНСИВНОГО КУРСУ З ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Стаття присвячена розгляду методичних засад організації й проведення інтенсивного курсу з вивчення іноземної мови у військових закладах вищої освіти України в контексті численних викликів і стандартів НАТО. У роботі наголошується, що ефективно іншомовне навчання військовослужбовців є провідною умовою розвитку міжнародного співробітництва, інтеграції у євроатлантичний простір та підвищення професійної готовності особового складу. На базі Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного було проведено науковий експеримент, де організовано 574-годинний інтенсивний курс англійської мови із використанням комунікативних, лексичних та інтегрованих підходів. Дане дослідження передбачало анкетування 20 викладачів інтенсивних курсів, що дозволило виявити реальний стан, труднощі й переваги впровадження інтенсивної методики. Результати дослідження продемонстрували високий професійний рівень викладачів, їхню гнучкість у доборі навчальних матеріалів, здатність адаптувати підручники до потреб групи та активно використовувати цифрові інструменти. Головним навчальним комплексом курсу визначено «New English File (4th edition)», що забезпечує розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності та формування комунікативної компетентності курсантів. Виявлено, що найбільш ефективними для інтенсивного навчання є завдання на говоріння, аудіювання, рольові ігри, комунікативні симуляції та лексичні ігри, які сприяють подоланню мовного бар'єру та швидкому прогресу курсантів. Водночас респонденти вказали на необхідність доповнення підручника військовою термінологією, автентичними матеріалами та розширення завдань на аудіювання. У роботі обґрунтовано, що успішність інтенсивного навчання забезпечується поєднанням чіткої організації освітнього процесу, системності у формуванні мовних навичок і створенням мотиваційного середовища, у якому курсанти постійно залучені до активної мовної діяльності. Перспективи подальших досліджень полягають у глибшому аналізі особливостей інтенсивного вивчення англійської мови курсантами, а також у виявленні їхнього ставлення до такого формату навчання, його основних переваг і можливих недоліків.

Ключові слова: іноземні мови; інтенсивне навчання; військова освіта; професійна підготовка; способи навчання; комунікативний метод; інтенсифікація вивчення іноземної мови.

Roman NANIVSKY¹, Anna ZHUKOVA², Tetiana SERHIENKO³

¹⁻³ National Army Academy named after Hetman Petro Sahaidachny, Ukraine

¹ <https://orcid.org/0000-0001-6504-1178>,
kr.stil.2025@gmail.com

² <https://orcid.org/0000-0002-7292-1605>,
annetta000@gmail.com

³ <https://orcid.org/0000-0001-5680-994X>,
tanyasergh@gmail.com

METHODOLOGICAL BASIS FOR ORGANIZING AND CONDUCTING AN INTENSIVE COURSE IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING AT MILITARY INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Abstract. The article is devoted to the consideration of methodological principles for organising and conducting intensive foreign language courses in military higher education institutions in Ukraine in the context of numerous NATO challenges and standards. The paper emphasises that effective foreign-language training for military personnel is a key condition for the development of international cooperation, integration into the Euro-Atlantic space, and the improvement of professional readiness. A scientific experiment was conducted at the National Academy of Land Forces named after Hetman Petro Sahaidachny, where a 574-hour intensive English language course was organised using communicative, lexical, and integrated approaches. This study involved a survey of 20 teachers of intensive courses, which enabled the identification of the current state of affairs, difficulties, and advantages of implementing intensive methods. The study's results demonstrated the high professional level of teachers, their flexibility in selecting teaching materials, their ability to adapt textbooks to the needs of the group, and their active use of digital tools. The main teaching material for the course is New English File (4th edition), which ensures the development

of all types of speech activities and the formation of cadets' communicative competence. It was found that the most effective for intensive learning are speaking and listening tasks, role-playing games, communicative simulations, and lexical games, which help overcome the language barrier and ensure rapid progress of cadets. At the same time, respondents pointed out the need to supplement the textbook with military terminology, authentic materials, and expanded listening tasks. The paper argues that the success of intensive learning is ensured by a combination of clear organisation of the educational process, systematic development of language skills, and the creation of a motivational environment in which cadets are constantly engaged in active language activities. Prospects for further research lie in a deeper analysis of the characteristics of intensive English language learning by cadets, as well as in identifying their attitude to this format of learning, its main advantages, and possible disadvantages.

Keywords: foreign languages; intensive learning; military education; professional training; teaching methods; communicative method; intensification of foreign language learning.

Постановка проблеми. Впродовж останнього часу, в умовах протистояння збройній агресії росії, значно розширилося та активізувалося військове співробітництво України з іншими країнами і, головним чином, із членами Північноатлантичного Альянсу. Постійна участь Збройних Сил України в операціях з підтримання миру й безпеки, переорієнтація підготовки військ за стандартами НАТО, розширення міжнародних контактів потребують належного рівня володіння особовим складом іноземними мовами. Саме тому у системі військової підготовки важливе значення надається вивченню курсантами військових закладів вищої освіти англійської мови – домінуючої мови міжнародного спілкування. Сьогодні особливої уваги потребує питання організації й реалізації інтенсивних курсів з вивчення іноземної мови у військових закладах вищої освіти, що дають можливість за короткий термін досягти практично орієнтованих результатів навчання. Попри наявність певного досвіду впровадження інтенсивних методів у цивільній освіті, методичні засади їх адаптації до військової сфери залишаються недостатньо розробленими. Таким чином, актуальність проблеми зумовлюється потребою пошуку таких дидактичних рішень, які враховують специфіку військової професії, зокрема підвищений рівень дисципліни, чітку ієрархічність комунікації, стресові умови діяльності та необхідність швидкого реагування в оперативних ситуаціях. У науковому контексті проблема організації інтенсивного курсу з вивчення іноземної мови тісно пов'язана з розвитком компетентнісного, комунікативного, діяльницького й інтегративного підходів у педагогіці, а також із питаннями ефективності методів прискореного навчання та застосування цифрових технологій. З іншого боку, вона має безпосередній соціальний та державотворчий вимір, адже якісна мовна підготовка офіцерського складу сприяє розширенню міжнародного співробітництва, інтеграції нашої держави у євроатлантичний простір та підвищенню обороноздатності держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема вивчення іноземної мови у військових закладах вищої освіти привертає увагу дедалі більшої кількості українських науковців та методистів. Так, науковці А. Собора, Н. Третяк, Н. Олійник [7] та О. Шостак, Н. Глушаниця і Г. Білоконь [8] розглядають принципи організації мовної підготовки військовослужбовців ЗСУ; Ю. Пащук, Д. Каменцев та С. Пасічник вивчають напрямки вдосконалення мовної підготовки курсантів у межах академічного військового співробітництва [4]; М. Арістархова та Д. Демидко досліджують особливості мовної підготовки в системі індивідуальної підготовки у ЗСУ [1]; дослідники Ю. Пащук та М. Торська аналізують шляхи й способи підвищення ефективності мовної підготовки слухачів інтенсивних курсів іноземних мов ЗСУ [6]. Водночас дослідниця А. Жукова виокремлює такі способи інтенсифікації вивчення іноземної мови здобувачів освіти, серед яких: оптимальний добір навчальних матеріалів, конкретизація вимог для кожного етапу навчання, поєднання традиційних та інноваційних методів навчання, підвищення мотивації до вивчення іноземної мови, особистісно-орієнтований підхід до навчання, раціональна організація комунікативної та пізнавальної діяльності, використання інноваційних технологій у навчанні та вдосконалення планування навчальної діяльності здобувачів освіти [2]. Проте питання методичних засад організації та проведення інтенсивного курсу з вивчення іноземної мови у військових закладах вищої освіти сьогодні залишається поза увагою дослідників, а тому є актуальним на сучасному етапі та потребує детального розгляду.

Мета дослідження полягає в аналізі та узагальненні методичних засад організації інтенсивного курсу вивчення іноземної мови у військових закладах освіти, що забезпечать ефективне формування професійно орієнтованої іншомовної компетентності військовослужбовців відповідно до сучасних стандартів НАТО та міжнародних вимог.

Методи дослідження. Для здійснення дослідження застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, використання яких забезпечило комплексний підхід до вивчення методичних засад організації інтенсивного курсу вивчення іноземної мови у військових закладах освіти та достовірність його результатів. Зокрема, були використані методи аналізу й синтезу, узагальнення, класифікації, описовий метод, порівняльний аналіз, за допомогою яких систематизовано відомості щодо організації та впровадження інтенсивних курсів іноземної мови у діяльність військових закладів вищої освіти. Крім того, було використано метод анкетування «Інтенсивне вивчення англійської мови». Анкета містила 30 запитань на вибір однієї відповіді та 10 запитань відкритого типу.

Опитування проводилось на базі Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. У ньому взяли участь 20 викладачів інтенсивного курсу англійської мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нагальність підвищення рівня якості мовної підготовки курсантів військових закладів вищої освіти обумовлена низкою чинників, серед яких: невідповідність системи іншомовної підготовки в Україні євроатлантичним стандартам мовної освіти; необхідність розвитку взаємосумісності з військовими структурами країн-членів та партнерів НАТО; впровадження нових кваліфікаційних вимог щодо рівня володіння іноземними мовами особовим складом у системі Міністерства оборони України [8, с. 77]. Важливим у наш час є нарощування спроможностей курсів інтенсивного вивчення іноземної мови у військових закладах вищої освіти, забезпечення безперервності вивчення, удосконалення рівня володіння іноземною мовою і збільшення часу на вивчення іноземної мови в системі індивідуальної підготовки та інтенсивного навчання.

Поняття інтенсивного навчання (*intensive learning*) у педагогічній науці трактується як цілеспрямований, високонцентрований у часі процес засвоєння навчального матеріалу, що базується на принципах активного залучення здобувачів освіти, підвищеної частоти повторення, емоційного занурення та практичної орієнтації. Згідно з визначенням, поданим у *Oxford Research Encyclopedias of Education* [12], інтенсивне навчання – це «форма організації освітнього процесу, за якої скорочується загальна тривалість процесу, але зростає щільність навчальної взаємодії, кількість контактних годин і практичних завдань, спрямованих на досягнення реальних комунікативних результатів» [12].

У дослідженнях, опублікованих у *TESOL Quarterly* [11], інтенсивний курс визначається як «структурована програма прискореного оволодіння іноземною мовою, що передбачає систематичне тренування основних мовних навичок (слухання, читання, говоріння, письмо) у стислі часові рамки з використанням інтегрованих і комунікативних підходів». Такі курси гуртуються на принципах активного занурення, високої когнітивної залученості, повторюваності та контекстуалізації мовного матеріалу.

З теоретичного погляду, інтенсивне навчання базується на кількох класичних підходах, що і визначають його методологічний розвиток, а саме: комунікативно-діяльнісний підхід, засновником якого є К.Фрімен [9]. Він стверджував, що мова засвоюється через взаємодію, а не через механічне повторювання і ефективні тільки тоді, коли навчання відбувається через виконання автентичних завдань і рольових сценаріїв в створеному «мовному середовищі». Наступним підходом є Гіпотеза природного занурення за С. Крашена і базується на щоденному зануренню в мовне середовище, зменшуючи психологічний бар'єр у курсантів. Психолінгвістичний підхід, засновником якого є С. Торн [11], розглядає інтенсивне навчання як форму когнітивного тренування, що активізує пам'ять, увагу та міжмове перенесення. Тобто, наголошується, що саме частота взаємодії з мовним матеріалом мають вирішальний вплив на швидкість формування автоматизованих мовних навичок.

У контексті української військової освіти інтенсивне навчання поєднує у собі елементи усіх визначених вище підходів. З одного боку воно орієнтоване на комунікативну взаємодію та практичне застосування знань у реальних ситуаціях військового спілкування [9,10], а з іншого – спирається на фізіологічні та когнітивні закономірності навчання [11], що забезпечує високу ефективність у короткі терміни.

Отже, інтенсивне навчання в військових закладах освіти можна визначити як комплексну педагогічну технологію прискореного формування іншомовної комунікативної компетентності через систематичне занурення у мовне середовище, високу частоту практичної взаємодії і використання інтегрованих методичних підходів, орієнтованих на результат. Саме така форма навчання відповідає сучасним тенденціям педагогіки та освітнім стандартам НАТО щодо професійної підготовки військовослужбовців.

Слід зазначити, що курси іноземних мов у Збройних Силах України – це навчальні підрозділи військових закладів вищої освіти та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, в окремих випадках навчальних центрів та окремо визначених військових частин, що призначені для вдосконалення мовної підготовки (загальної й спеціальної мовної підготовки) військовослужбовців та працівників ЗСУ, яким знання іноземних мов необхідні для виконання службових обов'язків, проходження військової служби (роботи) або навчання, в тому числі й за кордоном. Інтенсивний курс іноземної мови – це навчальний курс, який проводиться за денною формою навчання, з повним відривом тих, хто навчається, від виконання службових обов'язків за місцем служби (роботи) [3].

У Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного впродовж останніх років звертають особливу увагу на організацію інтенсивного вивчення іноземної мови курсантами, зокрема активно розробляються інтенсивні курси вивчення англійської мови. На базі Академії було розроблено навчальні плани-програми інтенсивного курсу вивчення англійської мови (для групи Alpha – на рівні *Intermediate B1+/B2*; для групи Bravo – на рівні *Pre-Intermediate B1*; для групи Charlie – на рівні *Elementary A2*; для групи Delta – на рівні *Beginner A1*). Загальний обсяг навчального часу 574 години кожна (аудиторних – 430 годин, самостійної роботи – 144 години). Такі інтенсивні курси вивчення англійської мови ґрунтуються на використанні серії підручників «New

English File (4th edition), що є одним із найпопулярніших та найуспішніших навчальних комплексів, який створено з метою розвитку всіх мовленнєвих навичок – аудіювання, говоріння, читання та письма.

Підручник «New English File» у своїй структурі та методичному наповненні повністю відповідає принципам комунікативного підходу. У центрі освітнього процесу – здобувач освіти (learner-centered approach), який не пасивно засвоює матеріал, а активно взаємодіє з ним. Завдання типу “Discuss with a partner”, “Interview your classmate”, “Talk about your experience” створюють ситуації реального спілкування англійською мовою. Усі види діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо) інтегровані в єдиний комунікативний цикл. Підручник містить автентичні матеріали, зокрема тексти, пісні, інтерв'ю, відео з носіями мови, що сприяють розвитку природного мовлення. Відтак, підручник «New English File» реалізує ключові принципи комунікативної методики (CLT): орієнтацію на комунікацію, пріоритет вільного мовлення над граматичною точністю, використання автентичних ресурсів, роботу в парах і групах, природне використання англійської мови на занятті. Крім того, у підручнику «New English File» також присутні елементи аудіолінгвальної методики. Зокрема, у розділах «Grammar Bank» та «Practical English» використовуються вправи на повторення граматичних структур і патернів, аудіозаписи діалогів для імітації вимови, вправи на аудіювання з подальшим повторенням. Це сприяє формуванню навичок автоматизованого використання мовних конструкцій та розвитку правильної вимови.

Навчальний комплекс «New English File» активно впроваджує лексичний підхід, згідно з яким основою мовного навчання є лексичні одиниці, а не ізольовані граматичні правила. У кожному юніті є розділи «Vocabulary Bank», які містять колокації, фразові дієслова, сталі вирази тощо. Лексика подається у контексті, що забезпечує розуміння значення та сфери вживання. Курсанти засвоюють мову шляхом виконання вправ різних видів: «matching», «gap-filling», «storytelling», «role-plays» із використанням вивченої лексики. Це відповідає принципам підходу методиста Майкла Льюїса, де основною метою є розвиток лексичної компетентності у природних комунікативних ситуаціях.

До того ж зазначений підручник цілком реалізує ідеї прямого методу (Direct Method), адже матеріал подається виключно англійською мовою, курсанти не перекладають, а розуміють зміст через контекст, візуальні підказки, жести, приклади; граматику подається індуктивно – курсанти спочатку спостерігають приклади, а потім самостійно формують правило; заняття побудовані навколо усної комунікації, що формує навички спонтанного мовлення. Таким чином, «New English File» сприяє розвитку мовленнєвих навичок через безпосереднє занурення у мову, що є основою прямого методу.

Структура більшої частини розділів підручника відповідає логіці «Test-Teach-Test», оскільки на початку теми – завдання для перевірки попередніх знань (етап «Test»), далі – введення нового матеріалу (етап «Teach») із поясненням та практичними вправами, а наприкінці – контрольне завдання, яке демонструє засвоєння нової теми (другий «Test»). Такий підхід дає можливість вчителю аналізувати прогалини у знаннях учнів і адаптувати урок до їхніх реальних потреб. На середньому та вищому рівнях (Intermediate, Upper-Intermediate, Advanced) у цьому підручнику зустрічаються тексти з тем історії, культури, науки, технологій, що поєднують вивчення предметного змісту і мови, що дозволяє розвивати когнітивні навички, міжкультурну компетенцію та здатність застосовувати англійську у реальному контексті. З огляду на це, підручник частково реалізує принципи інтегрованого навчання змісту й мови (CLIL), формуючи при цьому навички критичного мислення та розуміння глобальних тем. На початкових рівнях (Beginner, Elementary), присутні елементи методу повної фізичної реакції (TPR), де потрібно виконати завдання з діями, повторити інструкції викладача, використовувати жести та рухи для засвоєння нових слів. Такі вправи роблять процес навчання більш природним і динамічним, особливо на ранніх етапах мовного розвитку.

Таким чином, підручник «New English File (4th edition)» є сучасним навчальним матеріалом, що поєднує найкращі, методи, традиції й новітні методичні підходи до вивчення англійської мови. Він орієнтований на розвиток комунікативної компетентності, автентичного мовлення та самостійності здобувачів освіти.

З метою виявлення особливостей організації та проведення інтенсивних курсів вивчення англійської мови, на базі Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного було проведено опитування 20-ти викладачів «Інтенсивне вивчення англійської мови». 68,8% респондентів викладають англійську мову на рівні A1-A2, 31,3% – на рівні B1-B2, 12,5% викладачів викладають англійську мову на рівні C1-C2. Щодо досвіду респондентів у викладанні, то 18% – від 1 до 5 років, 21,1% – 5-10 років, 26,7% – 15-20 років та 34,2% педагогів із досвідом більше ніж 20 років. Як бачимо, викладацький склад, залучений до проведення курсів англійської мови у Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, має високий рівень професійного потенціалу. Значна частина педагогів має тривалий досвід роботи, що забезпечує якісне впровадження сучасних методик навчання. Загалом кадровий потенціал Академії створює сприятливі умови для ефективної організації інтенсивного навчання англійської мови та підвищення рівня іншомовної компетентності курсантів.

На запитання «Скільки часу ви працюєте з підручником «New English File (4th edition)»?» викладачі давали різні відповіді, проте більшість педагогів працює із зазначеним підручником від 2 місяців до 1 року (рис. 1).

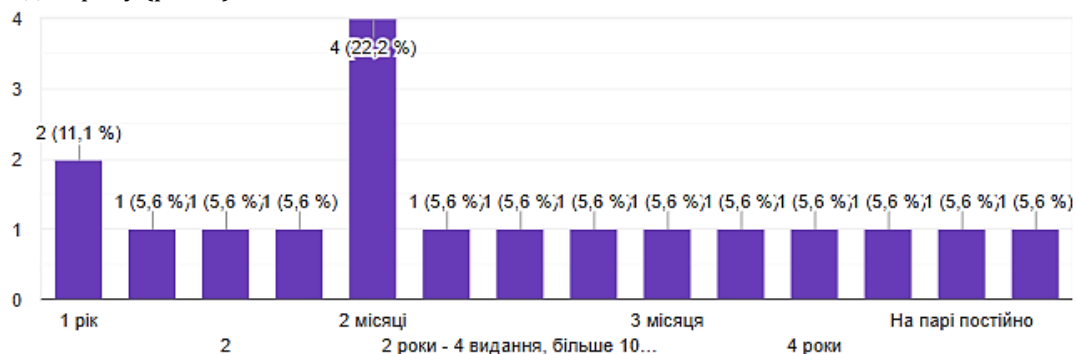

Рис. 1. Досвід роботи респондентів з підручником «New English File (4th edition)»

Відповідаючи на запитання «Чи адаптуєте ви підручник до потреб групи?», 66,7% респондентів відповіли, що вони завжди адаптують підручник до потреб групи, доповнюють або скорочують навчальний матеріал, 27,8% зазначили, що вони часто це роблять, а 5,6% респондентів користуються підручником, не змінюючи й не доповнюючи нічого. Такий високий відсоток адаптації підтверджує відповідність діяльності викладачів принципам диференційованого та компетентнісно орієнтованого навчання, рекомендованим сучасними освітніми стандартами.

Також 33,3% респондентів на кожному занятті доповнюють підручник автентичними матеріалами, ще 33,3% 2-3 рази на тиждень додають автентичні матеріали, 11,1% 1 раз на тиждень додають автентичні матеріали, а 22,2% викладачів роблять це рідше або й ніколи. Це свідчить про свідоме прагнення забезпечити комунікативну автентичність та культурну актуальність навчального процесу, що значно підвищує мотивацію учнів і сприяє формуванню практичних мовленнєвих навичок.

Крім того, 27,8% респондентів використовують «Workbook» (робочий зошит) до підручника завжди, виконуючи всі вправи, ще 27,8% вибірково використовують завдання з робочого зошита, 44,4% застосовують вправи з нього лише для домашнього завдання. Така диференціація демонструє раціональне поєднання фронтальної, індивідуальної та самостійної роботи, що оптимізує навчальне навантаження та сприяє закріпленню матеріалу на різних рівнях.

Отже, отримані дані ілюструють високу адаптивність педагогічного колективу, активне впровадження принципів особистісно орієнтованого та комунікативно-діяльнісного підходу, а також свідоме використання автентичних і додаткових ресурсів для максимізації ефективності навчального процесу. Ці практики відповідають найкращим зразкам сучасної методики викладання іноземних мов і можуть слугувати взірцем для професійного розвитку.

На запитання «Скільки годин з інтенсиву (430 год) було присвячено роботі саме за цим підручником?» більшість респондентів – 22,2% відповіли, що вони присвятили всі 430 годин роботі з підручником «New English File (4th edition)», а 16,7% викладачів присвятили 350 годин (рис. 2).

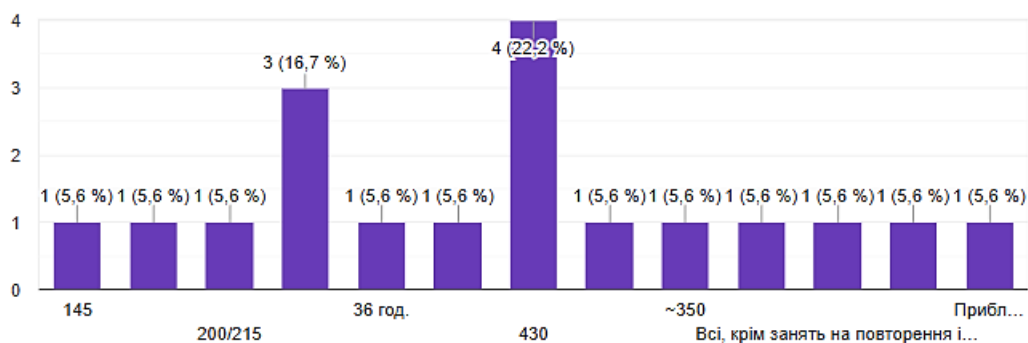
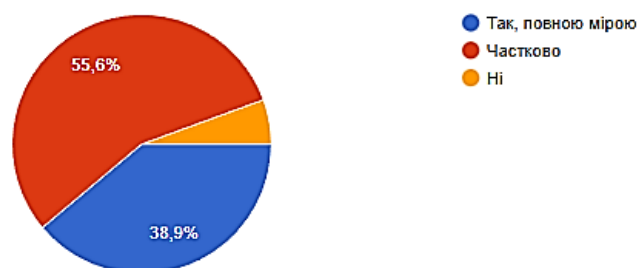

Рис. 2. Погодинне використання підручника на інтенсивному курсі англійської мови

Серед переваг підручника «New English File (4th edition)» під час інтенсивного навчання викладачі зазначали такі: «має чітку структуру, добре інтегрує всі мовні навички, містить автентичні матеріали та сучасні, мотиваційні теми. Крім того, він пропонує зручну систему повторення й практичні завдання, що допомагають курсантам швидко вдосконалювати мовлення під час інтенсивного навчання», «автентичність матеріалу, структурованість», «ілюстрованість», «насиченість, валідність, культурний аспект та додаткові матеріали», «наявність вправ для

відпрацювання всіх 4-х навичок мови», «хороші матеріали для аудіювання, граматики пояснена доступно, дуже цікаві та продумані завдання до кожного заняття», «фокус на говорінні, сучасна лексика», «автентичність матеріалів, комунікативний фокус, мотиваційні теми, не потрібно витратити час на створення контрольних робіт для викладача після кожного юніту», «високий рівень комунікативності завдань», «інтеграція навичок, наповненість додатковим роздатковим матеріалом». З-поміж недоліків або обмежень при використанні цього підручника на інтенсиві респонденти виокремили такі: «обмежена кількість завдань на говоріння в деяких розділах, а також неповне охоплення сучасних тем і лексики, які могли б бути ближчими до сьогоднішніх реалій», «подача граматики», «структура підручника (додаткова лексика і завдання з граматики знаходяться на останніх сторінках) постійно потрібно перегортати», «темپ подачі матеріалу», «бракує граматичних/лексичних завдань», «недостатня кількість текстів», «відповіді у кінці робочого зошита, якими користуються курсанти», «відповідно до програми і навчальних питань потрібно доповнювати додатковими матеріалами, завданнями, аудіо та відео файлами», «недостатньо завдань на аудіювання та граматичних завдань», «мало автентичних матеріалів».

На запитання «Чи вважаєте ви, що «New English File» стимулює розвиток комунікативних умінь у курсантів?» 55,6% респондентів відповіли, що цей підручник частково стимулює розвиток комунікативних умінь у курсантів, 38,9% зазначили, що він повною мірою стимулює розвиток комунікативних умінь, а 5,6% відповіли, що він зовсім не стимулює розвиток зазначених умінь у курсантів (рис. 3).

Рис. 3. Розподіл відповідей респондентів щодо можливостей підручника «New English File» для розвитку комунікативних умінь у курсантів

Відповідаючи на запитання «У цілому, як би ви оцінили доцільність використання «New English File (4th edition)» у 430-годинному інтенсивному курсі (за 5-бальною шкалою)?», 61,1% респондентів зауважили, що він доцільний з мінімальними адаптаціями, 27,8% вважають його частково доцільним, 5,6% відзначили високу доцільність цього підручника, а ще 5,6% вважають, що він потребує значної адаптації.

Отже, сукупна оцінка 94,5 % позитивних відповідей однозначно підтверджує, що підручник «New English File» є потужним і перевіреним інструментом формування комунікативної компетентності курсантів. Він створює стійку мотиваційну основу для реального мовлення, розвиває здатність до спонтанного й доречного спілкування та повністю відповідає цілям професійної мовленнєвої підготовки. Отримані дані дозволяють рекомендувати даний підручник як базовий для програм з інтенсивного розвитку комунікативних умінь і свідчать про правильність його вибору як основного навчального посібника.

На запитання «Як часто ви проводите заняття з розвитку говоріння у групі?» 94,4% респондентів відповіли, що вони проводять заняття з розвитку говоріння у групі щотижня та 5,6% не проводять таких занять. Найефективнішим типом активності для розвитку говоріння 33,3% викладачів вважають рольові ігри/симуляції, 27,8% – вільну розмову, 22,2% – дебати та 16,7% – опис фото й відео. Найбільше викладачів (38,9%) віддають перевагу такому комунікативному підходу, як PPP (Present-Practice-Produce), 33,3% – Task-Based Learning, 16,7% – ESA (Engage-Study-Activate), 5,6% – fusion method: CLT, Grammar-translation, TBL, lexical approach та ще 5,6% респондентів використовують різні комунікативні підходи, залежно від заняття. 5,6% викладачів адаптують тексти для читання до рівня групи, 27,8% часто це роблять, 44,4% іноді адаптують тексти для читання до рівня групи, а 22,2% ніколи не займаються цим. 50% респондентів вважають лист/email найефективнішим типом письмового завдання, 27,8% – короткий текст (post), 11,1% – заповнення форм та ще 11,1% – есе. 33,3% викладачів використовують цифрові інструменти (Quizlet, Kahoot, Padlet) для всіх видів діяльності, 38,9% іноді використовують, 16,7% зараз не використовують цифрові інструменти для всіх видів діяльності, але планують це робити, 11,1% респондентів зараз не використовують та не планують у майбутньому. Основним викликом у викладанні англійської мови 66,7% респондентів вважають низьку мотивацію, 22,2% – різний рівень у групі, 11,1% – обмежений час. Найважливішим критерієм успіху заняття для 77,8% респондентів є те, що курсанти активно говорять, для 11,1% викладачів –

засвоєння нової лексики/граматики, а ще для 11,1% – виконання всіх завдань. Отримані дані емпірично підтверджують, що педагогічний колектив працює на передовому методичному рівні, повною мірою реалізуючи принципи діяльнісного, компетентнісно-орієнтованого, особистісно-зосередженого та технологічно-збагаченого навчання. Високий відсоток систематичного розвитку усного мовлення, домінування комунікативних методик, активне використання автентичних і цифрових ресурсів та чітка орієнтація на кінцевий продукт – вільне професійне спілкування – дозволяють констатувати: викладання англійської мови здійснюється за найкращими зразками сучасної методики. Подальший розвиток у напрямку подолання мотиваційних бар'єрів та повної цифровізації лише посилить ефективність навчального процесу.

На запитання відкритого типу респонденти давали вичерпні відповіді. Так, до прикладу, їм потрібно було описати конкретну активність для говоріння, яку вони проводять на інтенсивному курсі та пояснити, чому вона ефективна (цілі, підготовка, результат). Було отримано такі відповіді: «Однією з ефективних speaking-активностей на моєму рівні є рольова гра, наприклад: "At the restaurant". Її мета – розвивати навички діалогічного мовлення, повторювати лексику з теми «Їжа» та ввічливі фрази обслуговування. Спочатку курсанти знайомляться з потрібними словами та виразами, отримують ролі офіціанта й клієнтів, а потім розігрують короткі ситуації. Така вправа допомагає їм активно використовувати нову лексику в реальному контексті, підвищує впевненість у спілкуванні та вчить реагувати спонтанно», «Робота з фразою to be going to. Записали в зошити дієслівні словосполучення, що можна використати для передбачень. Маємо картинки карт, що показують ці передбачення. Кожен курсант пронумерував в хаотичному порядку ці передбачення в зошиті. Інший називає номер карти від 1 до 10 і отримує передбачення від напарника. Мета: розвинути здатність застосовувати фрази із to be going to в розмовному мовленні, вивчити дієслівні словосполучення», «проводжу гру "Find someone who..." (наприклад, Find someone who is going to watch a movie this weekend). Курсанти ставлять одне одному запитання й записують відповіді. Активність ефективна, бо стимулює реальне спілкування, повторює граматику (Present Simple, be going to) і розвиває fluency». Отримані описи переконливо доводять, що викладачі не просто «застосовують» комунікативний підхід – вони творять його на найвищому професійному рівні, поєднуючи наукову обґрунтованість із творчою імпровізацією. Ці приклади можуть бути рекомендовані для розповсюдження в межах професійної спільноти як еталонні моделі speaking-активностей для інтенсивних курсів англійської мови за професійним спрямуванням. Колектив демонструє не лише відповідність, а лідерство у сучасній методиці викладання іноземних мов.

Також респонденти повинні були описати один прийом/завдання на слухання, який, на їх думку, дає вимірний прогрес. Серед відповідей викладачів: «Одним з ефективних прийомів є "true or false statements". Перед прослуховуванням я даю курсантам кілька тверджень за змістом аудіо, а під час слухання вони визначають, які з них правильні, а які ні. Цей метод дозволяє чітко відстежити розуміння основної інформації: кількість правильних відповідей показує рівень прогресу. Крім того, завдання розвиває вміння слухати уважно, виділяти ключові деталі та перевіряти власні гіпотези під час повторного прослуховування», «Дописати пропущені слова в реченні. Розташувати речення в правильному порядку по ходу дій в тексті. Відзначити правильність інформації (True or False)», «Dictogloss – це завдання, під час якого курсанти: 1. слухають короткий автентичний або адаптований текст (30–60 секунд); 2. під час прослуховування роблять короткі нотатки (ключові слова, дати, ідеї); 3. після прослуховування відтворюють текст у групах або парах, намагаючись максимально точно відновити зміст і форму; 4. порівнюють свій варіант з оригіналом (або транскриптом)».

На запитання «Які розділи чи типи завдань виявилися найефективнішими для інтенсивного навчання?» респонденти відповідали так: «Найефективнішими під час інтенсивного навчання виявилися завдання на слухання з повторенням фраз і контрольовані speaking-активності, такі як діалоги за зразком та інтерв'ю в парах. Вони допомагали курсантам швидко подолати мовний бар'єр і засвоїти базові структури у природному контексті. Також дуже добре працювали лексичні ігри (memory, bingo, word races), які робили повторення веселішим і зменшували втому під час довгих занять. Такі типи завдань забезпечували регулярну практику говоріння та слухання, тому прогрес у засвоєнні базових тем був помітний уже після перших двох тижнів навчання», «Тематика завдань, що базуються на особистому досвіді та на бажанні і вмінні ним поділитися. теми, що стосуються сьогодення та актуальні станом на зараз», «Під час інтенсивного курсу найкращі результати показали ті типи завдань, які поєднували комунікативну практику з граматичним і лексичним повторенням у динамічному форматі», «Найефективнішими виявилися розділи з відео – завданнями, оскільки вони є автентичними і мотиваційними. Також комунікативні завдання (рольові ігри, настільні ігри та ін.)», «Найефективнішими виявилися speaking tasks (парні діалоги, рольові ігри) та listening with follow-up discussion. Вони забезпечують активне використання мови, швидке засвоєння лексики й граматичних структур у реальному контексті. Курсанти стають упевненішими та говорять більш вільно вже після кількох занять».

А відповідаючи на запитання «Які розділи або завдання, на вашу думку, потребують скорочення або доповнення?» респонденти зазначали: «На мою думку, у підручнику варто скоротити деякі довгі тексти для читання та граматичні пояснення, оскільки для початківців вони іноді надто складні. Також було б корисно додати більше завдань на аудіювання з простішими інструкціями та поступовим ускладненням – це допоможе початківцям розвивати впевненість і поступово покращувати розуміння на слух», «На мою думку, для курсантів з низьким рівнем англ мови, подача граматики дуже швидка, вони майже щодня опрацьовують нову тему, не встигнувши закріпити попередню», «Завдання з надмірним обсягом письма. У деяких файлах обсяг письмових завдань (біографія, стаття) був занадто великий для інтенсивного формату, коли курсанти мають обмежений час на виконання. Вважаю доцільним скоротити обсяг письма до коротких функціональних текстів (електронні листи, рапорти тощо), а частину годин переорієнтувати на усне відпрацювання тієї ж лексики», «На інтенсивному курсі слід скоротити час на вивчення самих символів транскрипції. Також непослідовна подача матеріалу, що створює труднощі для викладача та курсанта», «Потребують скорочення – довгі граматичні вправи на заповнення пропусків, бо вони знижують інтерес. Потребують доповнення – завдання на інтегровані навички (reading + speaking, listening + writing), щоб розвивати комунікативну компетентність і практичне застосування мови».

Відкриті відповіді викладачів є золотим стандартом педагогічної рефлексії та можуть бути безпосередньо використані як: емпірична основа для локальної адаптації підручника «New English File» на інтенсивних курсах, для створення педагогічної моделі best practices для професійного розвитку викладачів в Україні та за кордоном. Водночас, аналіз відповідей вкотре засвідчує, що колектив демонструє лідерський рівень методичної грамотності, адже чітко розрізняє high-yield і low-yield activities, оперують сучасними методичними та педагогічними підходами о інтенсифікації процесу вивчення іноземної мови.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження виявлено, що організація та проведення інтенсивних курсів з вивчення іноземної мови у військових закладах вищої освіти є одним із провідних чинників підвищення якості мовної підготовки військовослужбовців у сучасних умовах інтеграції України до євроатлантичного безпекового простору. Розроблений та впроваджений на базі Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного інтенсивний курс англійської мови довів свою ефективність завдяки поєднанню комунікативного, діяльнісного, лексичного й інтегрованого підходів, а також використанню сучасних навчально-методичних комплексів, зокрема «New English File (4th edition)». Опитування викладачів інтенсивного курсу продемонструвало високий рівень професійної компетентності педагогічного складу, гнучкість у доборі матеріалів та методів, готовність адаптувати підручник до потреб групи, активно впроваджувати автентичні джерела, цифрові інструменти та комунікативні завдання. Більшість викладачів зазначила, що speaking-активності, рольові ігри, прослуховування з подальшим обговоренням є найрезультативнішими для досягнення швидкого прогресу у вивченні англійської мови під час інтенсиву. Водночас було виявлено й низку труднощів, серед яких обмежений час для закріплення матеріалу, недостатня кількість автентичних матеріалів, а також потреба в розширенні лексичного компоненту та диференціації завдань відповідно до рівнів володіння іноземною мовою курсантів. З огляду на все вищезазначене, можемо підсумувати, що інтенсивний курс англійської мови є ефективною формою організації навчання у військових закладах вищої освіти, яка забезпечує формування практично орієнтованої іншомовної компетентності, розвиток комунікативних навичок і готовності курсантів до участі у міжнародному військовому співробітництві. Перспективи подальших досліджень вбачаються у дослідженні особливостей інтенсивного вивчення англійської мови курсантами, виявлення їх ставлення до курсу, його переваг та недоліків.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Дослідження не отримувало зовнішнього фінансування.

Доступність даних. Це дослідження не передбачало використання окремих наборів даних.

Використання засобів штучного інтелекту (ШІ). Під час підготовки цієї роботи автори не використовували інструменти штучного інтелекту.

Список використаних джерел

1. Арістархова М., Демидко Д. Особливості мовної підготовки в системі індивідуальної підготовки у Збройних силах України. *Військова освіта*. 2022. № 2(46). С. 17–22.
2. Жукова А. Педагогічні та філологічні способи інтенсифікації вивчення іноземної мови здобувачами освіти першого освітнього ступеня. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2024. № 57. С. 31–42. <https://doi.org/10.34142/23128046.2024.57.03>
3. Основні засади мовної підготовки особового складу у системі Міністерства оборони України. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/osn-zas-mp.pdf>

4. Пашук Ю., Каменцев Д., Пасічник С. Основні напрями вдосконалення мовної підготовки курсантів у межах академічного військового співробітництва. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2021. С. 20–24.
5. Пашук Ю. М., Каменцев Д. С., Пасічник С. М., Сергієнко Т. М. Щодо проблем навчання англійської мови курсантів вищих військових навчальних закладів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2020. №78. С. 173–177.
6. Пашук Ю., Торська М. Дослідження шляхів підвищення ефективності мовної підготовки слухачів інтенсивних курсів іноземних мов Збройних сил України. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Педагогічні науки»*. 2021. № 24(1). С. 336–352.
7. Собора А., Третяк Н., Олійник Н. Виклики сьогодення щодо вдосконалення процесу мовної підготовки у Збройних силах України. *Збірник наукових праць Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки*. 2023. № 16(2). С. 70–74.
8. Шостак О.Г., Глушаниця Н.В., Білоконь Г.М. Принципи організації процесу мовної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів. *Педагогічні науки*. 2023. №101. С. 74–81.
9. Freeman, D. (2019). *Approaches and Methods in Language Teaching* (3rd ed., pp. 121–147). Cambridge: Cambridge University Press.
10. Krashen, S. D. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition* (pp. 19–39; 45–58). Oxford: Pergamon Press.
11. Thorne, S. L. (2017). Language Learning in Practice: Intensive and Immersive Contexts. *TESOL Quarterly*, 51(3), 602–619.
12. Oxford Research Encyclopedias of Education. (2021). *Intensive Learning Models in Higher Education* (pp. 1–23). Oxford: Oxford University Press.
13. 13 TESOL Quarterly. (2017). *Innovations in Intensive English Programs* (Vol. 51, No. 4, pp. 815–833).

References

1. Aristarkhova, M., Demydko, D. (2022). Osoblyvosti movnoi pidhotovky v systemi individualnoi pidhotovky u Zbroinykh sylakh Ukrainy. [Peculiarities of language training in the system of individual training in the Armed Forces of Ukraine]. *Viiskova osvita*, 2(46), 17–22. (in Ukrainian).
2. Osnovni zasady movnoi pidhotovky osobovoho skladu u systemi Ministerstva oborony Ukrainy. [The main principles of language training of personnel in the system of the Ministry of Defense of Ukraine]. 08.11.2025. <https://nuou.org.ua/assets/documents/osn-zas-mp.pdf> (in Ukrainian).
3. Pashchuk, Yu., Kamentsev, D., Pasichnyk, S. (2021). Osnovni napriamy vdoskonalennia movnoi pidhotovky kursantiv u mezhakh akademichnoho viiskovoho spivrobitnytstva. [The main directions of improving the language training of cadets within the framework of academic military cooperation]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, 20–24. (in Ukrainian)
4. Pashchuk, Yu. M., Kamentsev, D. S., Pasichnyk, S. M., Serhiienko, T. M. (2020). Shchodo problem navchannia anhliiskoi movy kursantiv vyshchikh viiskovykh navchalnykh zakladiv [On the problems of teaching English to cadets of higher military educational institutions]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova. Seriiia 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*, 78, 173–177. (in Ukrainian).
5. Pashchuk, Yu., Torska, M. (2021). Doslidzhennia shliakhiv pidvyshchennia efektyvnosti movnoi pidhotovky slukhachiv intensyvnykh kursiv inozemnykh mov Zbroinykh syl Ukrainy. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykor-donnoi sluzhby Ukrainy. Seriiia «Pedahohichni nauky»*, 24(1), 336–352. (in Ukrainian)
6. Sobora, A., Tretiak, N., Oliinyk, N. (2023) Vykylyky sohodennia shchodo vdoskonalennia protsesu movnoi pidhotovky u Zbroinykh Sylakh Ukrainy [Current challenges in improving the language training process in the Armed Forces of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnoho nauково-doslidnoho instytutu viprobuvan i sertyfikatsii ozbroiennia ta viiskovoi tekhniki*, 16(2), 70–74. (in Ukrainian).
7. Shostak, O.H., Hlushanytsia, N.V., Bilokon, H.M. (2023) Pryntsypy orhanizatsii protsesu movnoi pidhotovky kursantiv vyshchikh viiskovykh navchalnykh zakladiv. [Principles of organizing the process of language training for cadets of higher military educational institutions]. *Zbirnyk naukovykh prats "Pedahohichni nauky"*, 101, 74–81. (in Ukrainian).
8. Zhukova A. Pedahohichni ta filolohichni sposoby intensyfikatsii vyvchennia inozemnoi movy zdobuvachamy osvity pershoho osvitnoho stupenia. *Teoriiia ta metodyka navchannia ta vykhovannia*. 2024. № 57. S. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2024.57.03> (in Ukrainian).
9. Freeman, D. (2019). *Approaches and Methods in Language Teaching* (3rd ed., pp. 121–147). Cambridge: Cambridge University Press.
10. Krashen, S. D. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition* (pp. 19–39; 45–58). Oxford: Pergamon Press.
11. Thorne, S. L. (2017). Language Learning in Practice: Intensive and Immersive Contexts. *TESOL Quarterly*, 51(3), 602–619.
12. Oxford Research Encyclopedias of Education. (2021). *Intensive Learning Models in Higher Education* (pp. 1–23). Oxford: Oxford University Press.
13. 13 TESOL Quarterly. (2017). *Innovations in Intensive English Programs* (Vol. 51, No. 4, pp. 815–833).

| Матеріал надійшов до редакції: 09.11.2025 р. | Прийнято до друку: 15.12.2025 р. | Опубліковано: 02.02.2026 р. |

This work is licensed under a Creative Commons License Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0).